

Inhoudsopgave

Inleiding

Ommuurde steden aan het einde van de wereld 11

DEEL I: MESSIANISTISCHE DROMEN

1. De spiraal van de geschiedenis
Van koloniale genocide tot antifascistisch verzet 45
2. Klaar voor de *rapture*
Bidden om een bunker in de lucht 65
3. Echte crises en valse profeten
Hoe symptomen ‘tekenen’ worden 104

DEEL II: ONTSNAPPING NAAR DE CLOUD

4. Big tech roept zijn digitale god – of demon – op
All-in op een synthetische toekomst 143
5. Musk in Memphis
Van IK BEN EEN MENS naar Ik ben in leven 196

DEEL III: LAND VAN PREPPERS

6. De bunkerstaat
Fortificatie van de grens terwijl de wereld brandt 249
7. Fascisme met winstoogmerk
Barstjes in het industriële armageddoncomplex 299

DEEL IV: LATEN WE HIER BLIJVEN

8. Hier-heid

De opstand van de goede buur 347

9. Vertrekkers versus blijvers

Zohran Mamdani en de antithese van het fascisme 388

Conclusie

Een nieuwe ontwapeningsbeweging: de harde noodzaak
om een einde aan straffeloosheid te maken 427

Dankwoord 475

Noten 479

Inleiding

Ommuurde steden aan het einde van de wereld

Hij zal alle tranen uit hun ogen wissen. Er zal geen dood meer zijn, geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn, want wat er eerst was is voorbij.

– OPENBARING VAN JOHANNES 21:4

Op een bergtop, hartje winter, deelde een groepje gelovigen een visioen met hun toehoorders. Ze hadden een glanzende stad gezien, zeiden de mannen. Een stad die baadde in gouden licht. Ze zou verrijzen uit puinhopen en rivieren van bloed.

De gebouwen van deze stad waren zo mooi dat het was alsof ze boven de aarde zweefden, alsof ze uit de hemel waren neergedaald. De mensen zouden niets tekortkomen: hun buiken zouden vol zijn, hun lichamen genezen en hun geesten ontvankelijk voor het wonder. Aangezien ze leefden onder een liefhebbend en waakzaam oog, zouden ze altijd veilig zijn.

In de schitterende stad zouden geen wapens zijn, alleen poorten bij elke ingang, en rijkdommen waarover ze in hun stoutste dromen niet hadden durven dromen.

Een van de gelovigen die dit visioen deelden had alle moeite zijn tranen te bedwingen terwijl hij bad om de stad die komen zou.

Een andere gelovige, jonger dan de eerste, beloofde dat deze citadel spoedig zou verrijzen. Binnen twee jaar, misschien

drie. Hij toonde levensechte plaatjes van de profetie. ‘Heb vertrouwen,’ drukte hij de menigte op het hart, en geef gene-reus.¹

Het visioen had al een naam, zei hij. Het zou Nieuw Gaza heten.

Bovenstaand verhaal is niet aangedikt. De bergtop in kwestie bevond zich in Davos, het wintersportstadje in de Zwitserse Alpen, en de bijeenkomst vond plaats in januari 2026 tijdens de jaarlijkse top van het World Economic Forum. De gelovigen die hun paradijselijke visie op Nieuw Gaza – met volop voedsel, ‘100 procent werkgelegenheid’, vijfenzeventig medische faciliteiten en tweehonderd scholen – uit de doeken deden, waren Jared Kushner en Steve Witkoff, twee Amerikaanse vastgoedmagnaten en tevens Trumps Midden-Oosten-gezanten, zijn *deal guys* (het was Witkoff die tijdens dit praatje een beetje emotioneel werd).²

De levensechte afbeeldingen, waarvan op één de wolken uiteenweken terwijl gouden lichtstralen ertussendoor schenen, waren natuurlijk gemaakt met kunstmatige intelligentie.³ Ze illustreerden een ‘masterplan’ om Gaza, dat inmiddels al twee jaar onophoudelijk door Israël met Amerikaanse bommen werd bestookt, te transformeren tot een Dubai-achtige resortstad voor de superrijken. Gaza zou bestaan uit zeeboulevards vol luxe hotels en appartementencomplexen (dat waren de futuristische gebouwen die leken te zweven). Want, zo lichtte Trump in Davos toe, ‘ik ben in hart en nieren een vastgoedman. (...) Kijk nu eens naar dit prachtige stukje vastgoed.’⁴

Op de foto’s stond ook een verzorgd wooncomplex waar het Palestijnse personeel, dat vermoedelijk zou werken voor de mensen in de luxe gebouwen, kon gaan wonen – al wekte het achterdocht dat er aanzienlijk minder wooneenheden wa-

ren gepland dan er overlevenden in Gaza waren. Wat betreft het waakzame oog dat iedereen veilig hield: later bleek uit gelekte documenten van het Amerikaanse leger dat het toekomstige thuis van de Palestijnen in Gaza alleen toegankelijk zou zijn via biometrische scans. Bovendien zouden in deze via AI geoptimaliseerde panoptische ‘smart’-wijk eenieders activiteiten en aankopen digitaal worden bijgehouden, informatie die zou worden opgeslagen in datacenters vlakbij.⁵ Het sprak vanzelf dat dit een *gated city* zou worden, een ommuurde stad. Na de illegale militaire bezetting door Israël van de Gazastrook was dit masterplan de logische volgende stap.

Nieuw Gaza moest het paradepaardje worden van Donald Trumps ‘Vredesraad’, die tijdens dezelfde bijeenkomst in Davos werd opgericht. De blinkende stad zou, zo legde de Amerikaanse president uit, dienen als een lichtend voorbeeld voor de wereld om ‘een prachtige eeuwige en glorierijke vrede te smeden’. Het project zou beginnen in Gaza, maar Oekraïne kon de volgende zijn, of Venezuela, of Cuba. (‘Nieuw Marioepol’? ‘Nieuw Caracas’? ‘Nieuw Havana’?)

Trump onthulde deze plannen terwijl hij werd geflankeerd door een aantal zorgvuldig uitgekozen leden van zijn nieuwe organisatie. Het betrof een keur van zijn favoriete sterke mannen, dictators en oliekoningen. Al was het spijtig dat sommige potentiële leden van de Vredesraad, onder wie Benjamin Netanyahu en Vladimir Poetin, er niet bij konden zijn omdat er arrestatiebevelen van het Internationaal Strafhof tegen hen uitstonden vanwege vermeende oorlogsdaden en, in Netanyahu’s geval, misdaden tegen de menselijkheid. Volgens het handvest van de Vredesraad was een permanent lidmaatschap te koop voor een miljard dollar ‘cash’, vergelijkbaar met het lidmaatschap van Trumps besloten club Mar-a-Lago, vanwaaruit Trump meer dan één buitenlandse aanval had gelanceerd. Ze zouden wel lappen, zoveel wist Trump ze-

ker. Het was immers de ‘meest prestigieuze’ club ter wereld.

Ondertussen was in het echte Gaza weinig te zien van de uitbundige toekomst die in de powerpointpresentatie in Davos werd geschetst. Als de hemel zich al opende, dan was dat voor droneaanvallen die het staakt-het-vuren schonden of voor de stortbuien die al wekenlang dwars door de talloze geïmproviseerde tentjes heen kletterden. Als gevolg van overstromingen stortten kapotgebombardeerde gebouwen in; soms verpletterden ze gezinnen die tussen de puinhopen een schuilplaats hadden gezocht. Tot overmaat van ramp verspreidde de overvloed aan water ziekten die niet konden worden behandeld door het Gazaanse zorgstelsel. Dat was namelijk met opzet vernietigd.

Sinds Israël zijn campagne startte om Gaza te laten boeten voor de schokkende aanvallen van Hamas op 7 oktober 2023, zoeken hulpmedewerkers en deskundigen van de Verenigde Naties – geharde mensen die hun leven lang getuige zijn geweest van bloedbaden – naar de juiste woorden voor de omstandigheden waarin Palestijnen te midden van de ravage van een gelivestreamde genocide in leven proberen te blijven. Hoe beschrijf je dit geheel van niet-behandelde geamputeerden, honger, massagraven, rouw en het puin dat is vermengd met lijken en niet-ontplofte explosieven?

Veel van deze deskundigen kwamen uiteindelijk uit op het woord *apocalyptisch*. Deze plek is zozeer verwoest dat zelfs ‘de dood is gestorven’, zo citeerde de Palestijnse academicus Abdaljawad Omar onlangs een vriend uit Gaza. Ook schreef hij: ‘Wat jullie het einde noemen, is wat wij al doorleven.’⁶ Gaza is een apocalyps.

Ondertussen vertelden Trump en zijn gezanten op die Zwitserse bergtop doodleuk dat er weldra een pasklaar omheind paradijs zou verrijzen – niet ondanks de apocalyps in Gaza, maar dankzij. ‘Laten we plannen maken voor een

catastrofaal succes', zei Kushner opgewekt.

Dit verhaal hebben we natuurlijk eerder gehoord. Versies ervan worden verteld en herverteld in de heilige teksten van het jodendom, het christendom en de islam, alhoewel nergens zo levensecht en gewelddadig als in de nieuwtestamentische Openbaring van Johannes. Variaties op dit thema worden bezongen in volksliederen en duiken op in de namen van menige stad en staat (New England, New South Wales, enzovoort). De spanningsboog is de aanjager van het plot van tal van videogames en actiefilms uit Hollywood. Eerst de gruwelen, massale sterfte en een allesbeslissende slag aan het einde der tijden, daarna wacht de gezegende overlevenden een Nieuw Jeruzalem, een pijnvrije utopie die vrede en licht op aarde brengt. In deze gelukzalige wereld begint vervolgens een nieuw hoofdstuk van de menselijke geschiedenis. Voor het plukje uitverkorenen dan toch.

Het is zo'n oerverhaal dat het in vrijwel ieder van ons leeft, of we ons daar nu bewust van zijn of niet. Zijn aantrekkingskracht weerstaan is bijzonder lastig. We verlangen immers allemaal naar opheffing van het lijden, naar verlossing. Wordt het verhaal van Nieuw Jeruzalem of Zion verteld als een metafoor voor betere tijden, dan kan het een sterk mobiliserende rol spelen in de strijd voor bevrijding en gelijkheid. In de loop van de eeuwen heeft de droom van een stralende stad kracht gegeven aan tot slaaf gemaakten die streefden naar vrijheid, en tevens revolutionairen geïnspireerd om rechtvaardigheid te ontfutselen aan monarchen en tirannen en zo de wederkomst van Christus waardig te zijn.

Maar wanneer mensen met onmetelijke macht deze verhalen letterlijk gaan opvatten als een blauwdruk voor de manier waarop je fundamentele verandering in de echte wereld tot stand kunt brengen, dan worden diezelfde narratieven bijzonder gevaarlijk. Waarom zou je je het moeizame corvee ge-

troosten om de rotzooi op te ruimen die jouw wapens hebben aangericht of boete doen voor de schade die je hebt veroorzaakt, wanneer een totale reboot van het systeem ophanden is? (Of zoals het evangelisch-christelijke gezegde luidt: ‘Waarom zou je het koperwerk op een zinkend schip opboenen?’) Gevaarlijker nog: als een apocalyptische eindstrijd een fase is die sowieso moet worden doorgemaakt voordat de mensheid het paradijs bereikt, dan kan elke ramp en elke gruwel – al dan niet van eigen makelij – worden voorgesteld als een gunstig ‘teken’ dat een lichtende nieuwe wereld op komst is.

Donald Trump en zijn gezanten zijn zeker niet de eersten die uitkijken over een groot bloedbad en de ravage verwarren met een blanco vel waarop ze hun masterplannen kunnen schrijven. Deze neiging hebben we de afgelopen decennia veelvuldig geboekstaafd, zowel in haar meest wereldse als godsdienstige verschijningsvorm. Bijna twintig jaar geleden schreef een van ons *De shockdoctrine. De opkomst van het rampenkapitalisme*. Dat boek verkende de manier waarop shock- en noodtoestanden – oorlogen, terreuraanvallen, staatsgrepen, natuurrampen – een halve eeuw lang door rechtse regeringen werden aangegrepen om in de chaotische nasleep hun pro-corporate wensenlijstje door te drukken (van de privatisering van grond en staatseigendommen tot enorme belastingverlagingen voor de rijken).

Vandaag heeft een brede constellatie van bedrijven en reactionaire regimes haar eigen shocktactieken ontwikkeld. Bovendien gaan zij nog een stap verder dan de oorspronkelijke beoefenaars van het rampenkapitalisme doordat ze de mondiale crises waarvan ze profiteren zelf ontketen en verdiepen. Het meest wezenlijke verschil met hun voorgangers is evenwel dat ze de shocks en rampen niet langer beschouwen als uitzonderingen die een voor het overige kalme en niet-schokkende status quo opschudden. Zij zien daaren-

tegen een apocalyptische toekomst waarin voortdenderende chaos en slachtpartijen de norm zullen zijn. Een wereld waarin pandemieën, klimaatrampen, oorlogen om grondstoffen, en op hol geslagen technologieën schering en inslag zijn en de politiek olie op het vuur gooit. Een wereld waarin de almaar groeiende massa's weerspannige armen constant moeten worden getracket en in het gareel gehouden, en waarin de fortuinlijke bevoorrechten grof geld betalen voor bescherming en ontsnapping.

Velen hebben intuïtief in de gaten dat er iets is veranderd. We bespeuren dat we in een nieuw paradigma zijn beland, een wereld van constante aardverschuivingen waarin stabiliteit de uitzondering, en onzekerheid de regel is. Ondertussen zetten de grote bedrijven en uiterst rechtse politieke actoren hun geld op deze woelige toekomst. Ze jagen haar aan en bereidden zich erop voor, ze verdisconteren haar in hun balansen en groeiverwachtingen. Zo pochte Alex Karp, de CEO van Palantir Technologies, dé techreus op het vlak van militaire AI-software en -surveillance, ooit dat zijn bedrijf is 'gebouwd voor slechte tijden (...) voor ons betekenen slechte tijden goede financiële resultaten'.⁷

Dezer dagen wordt smart money ingezet op de apocalyps. Dat is trouwens al een tijdje aan de gang. Nadat het Verenigd Koninkrijk in 2016 ervoor stemde de Europese Unie te verlaten, waarmee het zich in een binnenlandse economische crisis stortte, stuurde Jeffrey Epstein een felicitatie naar Karp's collega Peter Thiel, de miljardair, durfkapitalist en eerste Silicon Valley-figuur die all-in op Trump gokte: 'Een terugkeer naar tribalisme. Weerstand tegen globalisering, geweldige nieuwe bondgenootschappen. (...) zoals ik in je kantoor al zei, is het zoveel makkelijker om dingen te vinden die op het punt van instorten staan dan om het nieuwste koopje te spotten.'⁸ Steve Bannon, Trumps voormalige chef strategie, zocht niet

veel later contact met Epstein. Hij wilde dolgraag manieren vinden om dat 'tribalisme' te transformeren tot een wereldwijde uiterst rechtse tegenrevolutie. Dat is de revolutie die zich nu om ons heen voltrekt.

Verschillende landen dienen als proefterrein voor verschillende onderdelen van deze nieuwe agenda. Stuk voor stuk teren ze op neergang en ineenstorting. In El Salvador verfijnt Nayib Bukele het gevangeniscomplex van de eindeloze noodtoestand; in Argentinië leidt Javier Milei een proef met de anarcho-libertarische economie; al vroegtijdig liet Vladimir Poetin in Rusland zien hoe je de staat plundert en de vrije pers vakkundig de nek omdraait; in Hongarije sleutelde de onlangs weggestemde Viktor Orbán jarenlang aan de gestage afkalving van democratische instituties; in Italië voert Giorgia Meloni een neofascistisch anti-immigratiebeleid; in Brazilië testte Jair Bolsonaro hoe je trans identiteit als wapen in de verkiezingsstrijd kunt inzetten; in India probeert Narendra Modi moslims massaal hun burgerschap af te nemen; en dat alles terwijl Israël een laboratorium optuigt voor de privatisering van een hightechbezetting en de bouw van een gebunkerde etnostaat, ondersteund door een niet-aflatende oorlog tegen het internationaal recht.

Ondertussen kidnapt de regering-Trump de leider van een soevereine staat en verkondigt ze trots dat ze achter zijn olie aan zit. Dezelfde grondstof is een centrale factor in de snel escalerende ecologische crisis die elke andere ramp nog veel groter maakt. Waarom zou je de laagheid en wreedheid nog verbergen? Zo zei Stephen Miller, plaatsvervangend stafchef van het Witte Huis, tegen Jake Tapper van CNN: 'Je kunt praten wat je wilt over diplomatie en al het andere, maar wij leven in de wereld, in de echte wereld, Jake. Die wereld wordt geregeerd door kracht en die wordt geregeerd door macht. Dat zijn de ijzeren wetten van de wereld.'⁹

Hoe moeten we dit snel veranderende politieke landschap begrijpen? Zien we hier de terugkeer van het historische fascisme? In sommige opzichten luidt het antwoord eenduidig 'ja'. Voorheen gold het als controversieel om te wijzen op de parallellen tussen de hedendaagse hardrechtse regeringen en de openlijk fascistische regimes die in de vorige eeuw Europa van 'de ander' probeerden te zuiveren, maar inmiddels kunnen de overeenkomsten niet langer worden genegeerd. Dat dit fascisme is, in elk geval in zijn vroege stadia, wordt inmiddels door legio deskundigen in het autoritarisme als vanzelfsprekend beschouwd.

Revoluties zijn vaak opstanden van de zwakkeren en onderdrukten. Fascisme is daarentegen een revolutie van de (relatief) sterken en verongelijkten. Het fascisme is weliswaar antidemocratisch, maar boort onder delen van de bevolking krachtige bronnen van hartstocht en rancune aan. Historisch gezien waren fascistische leiders geregeld militaire veteranen die een verlies op het slagveld hadden moeten slikken en de handen ineensloegen met bedrijfsbazen die hun omzet in gevaar zagen komen, en in sommige gevallen ook met conservatieve geestelijke leiders. In tijden van algehele economische malaise en maatschappelijke beroering werken fascistische massabewegingen door de ervaring van krenking en verloren status van de elite te vermengen met en gelijk te stellen aan het wijdverbreidde leed van gewone werkende mensen, in het bijzonder van mannen die worstelen met hun eigen gekrenkte trots. Anders dan arbeidersrevoluties, bedoeld om de samenleving van onderaf te transformeren, beweren fascistische bewegingen dat ze machtige instituties – het land, de markt, het leger, het gezin – verdedigen tegen verderfelijke invloeden uit binnen- en buitenland. Voor de strijd tegen deze bedreigingen en het herstel van de orde moeten er volgens de fascistische logica noodmaatregelen worden genomen die vaak dezelfde

instituties vernietigen die de fascisten zeiden te verdedigen.

Zoals Robert Paxton, een vooraanstaand tirannie-expert, schreef in zijn boek *De anatomie van het fascisme* (2004), 'kun je het fascisme definiëren als een vorm van politiek gedrag die wordt gekenmerkt door een obsessieve preoccupatie met maatschappelijke neergang, vernedering of slachtofferschap, en tevens door op herstel gerichte cultussen van eenheid, energie en zuiverheid, waarbij een massapartij bestaande uit toegewijde nationalistische militanten in een ongemakkelijke maar effectieve samenwerking met de traditionele elite de democratische vrijheden overboord zet en door middel van verlossend geweld, dat niet wordt geremd door ethische of wetelijke beperkingen, binnenlandse zuivering en buitenlandse expansie nastreeft'.¹⁰

Zoals we zullen zien zijn veel van deze typische kenmerken van fascisme tegenwoordig weer aanwezig. Maar we hebben dit boek niet alleen geschreven om te zeggen 'Nooit meer is nu', of om te waarschuwen dat de fascistische zuiveringen, het publiekelijke sadisme, het gebruik van de democratie om de democratie te vernietigen, de exploitatie van rampen en de zondebokpolitiek weer terug zijn. Ook zullen we Trumps activiteiten niet systematisch langs de meetlat van moorddadige autoritaire regimes van de twintigste eeuw leggen. Dat werk is uitermate belangrijk, maar wordt reeds uitstekend door anderen gedaan.

Wat wij hier gaan verkennen is niet het verhaal van een terugkeer. Onder het internationaal vernetwerkte hardrechts is namelijk een onheilspellende ontwikkeling aan de gang, een verandering die nauw verband houdt met het gegeven dat de mensheid een tijdperk betreedt van ongekenkende existentiële crises op mondiale schaal. In zijn nieuwe gedaante wil fascistisch rechts deze crises niet oplossen, maar heeft het zich juist verzoend met het vooruitzicht van permanente shocks. Het

voert een suprematistische oorlog over wie de toekomst zal overleven – een oorlog die wordt voortgedreven door technologische instrumenten met voorheen onvoorstelbare vermogens om zowel synthetische werelden te scheppen als de echte wereld te vernietigen. Wat deze opkomende, twistzieke en vaak tegenstrijdige beweging verenigt is de gedeelde overtuiging dat onze gemeenschappelijke wereld weldra tot een einde zal komen. Om die reden dienen de uitverkorenen – die dat zijn vanwege hun rijkdom, geloof of voorouderlijke aanspraken op bepaalde stukken grond – de nieuwe fase van de menselijke geschiedenis in te luiden.

Grof gesteld: we gaan niet terug naar een plek waar onze soort ooit eerder is geweest, maar begeven ons op volstrekt onbekend terrein. Dit boek is een poging om dat nieuwe terrein in kaart te brengen en de contouren te schetsen van wat wij de politiek van het eindtijdfascisme noemen.

We zien het eindtijdfascisme in het feit dat de eerste mens ooit een vermogen van een biljoen heeft aangetikt en dat diezelfde persoon een sleutelrol speelde bij het opgewekt afpakken van miljarden aan levensreddende voedsel- en medische hulp aan de armen terwijl hij pochte over plannen om andere planeten te koloniseren. We zien het in het constante onderscheid tussen groepen mensen – tussen wij en zij, de verworpenen en de geredden – dat wordt gemaakt door gewapende functionarissen van de immigratiedienst ICE in Amerikaanse steden en door bewapende kolonisten op de door Israël bezette Westelijke Jordaanoever. We zien het in de oplichtende schermen van de instrumenten die worden gebruikt om diegenen die bij deze schifting aan de verkeerde kant belanden te identificeren, tracken, opsluiten, buiten te sluiten en desgewenst te doden.

We zien het in de race om elke druppel wereldverbrandende olie op te pompen. We zien het in de smeltende ijskappen,

in de chemisch gladgetrokken gezichten. We zien het in de uitholling van de overheidsdiensten die gemeenschappen tegen overstromingen en branden moeten beschermen.¹¹

We zien het bij premiers en presidenten die openlijk beweren dat ze door God zelf zijn gekozen, en bij de Amerikaanse legercommandanten die hun troepen voorhouden dat de bloedbaden die ze in Iran aanrichten een teken zijn van de spoedige wederkomst van Jezus Christus. We zien het bij de techbazen die met hun AI voor God spelen. En bij de durfkapitalisten die de mogelijkheid overwegen dat de jonge milieuactivist die hun hardnekkig voor de voeten blijft lopen in werkelijkheid de antichrist is. We zien het in de identieke, ontzielde architectuur van datacenters en detentiekampen voor immigranten. We zien het in de lange rijen mensen die zich willen aanmelden om ICE-agent te worden en in de nog langere rijen voor de voedselbanken.

En we voelen de sadistische wind blazen: een Hitlergroet in een stadion, een geliefde verpleegster die op straat wordt doodgeschoten, een 'uitkleed'-app van AI om meisjes en vrouwen van hun kleren te strippen, het recht op politieke vertegenwoordiging dat van Zwarte kiezers wordt afgepakt, rouwende ouders nadat een school vanuit de lucht tot mikpunt is gemaakt (een 'ongeluk' dat niet langer reden is voor enige wroeging). We zien het in de royale beloningen voor de bouw van deze wrede wereld, waarin elk onderdeel van de machinerie met winstoogmerk wordt opgetrokken: de bommen en drones, de gezichtsherkenning en killer-apps, de kampen en bewakers, de kampmerchandise die je kunt aanschaffen om je vrienden te vermaken, en de ontmenselijkende memes. En we zien het in de blinkende luxeresorts die boven op de massagraven worden gepland.

We zouden onze ogen moeten geloven. De machtigste mensen ter wereld bereidden zich voor op het einde van de

wereld, een einde dat ze zelf verwoed versnellen. Want in een merkwaardige variatie op het oudtestamentische verhaal neemt de nieuwe klasse van oligarchen, die zichzelf goddelijke macht heeft toegeëigend, er geen genoegen mee om arken te bouwen. Ze lijken eerder hun uiterste beste te doen om de zondvloed te veroorzaken.

Het eindtijdfascisme is fascisme dat is ingebed in het besef dat er iets immens ten einde komt en dat op deze onrustbarende waarheid met accelererende ijver reageert. Zijn stamvaders streven niet naar hervorming van de door de mens ontworpen economische en maatschappelijke systemen die de crisis en ineenstorting dichterbij brengen, maar houden vol dat het het verhaal van de mensheid zelf is dat tegen een muur knalt. Volgens hen zal alleen een kleine groep waardige mensen de ophanden zijnde omwenteling overleven – of dat nu in hun gebunkerde toevluchtsoord in de ruimte is, in hun gebunkerde, bedrijfsmatig opgezette stad, of in hun bunkernatie waaromheen hoge vestingmuren zijn opgetrokken om vreemdelingen buiten te houden. Net als het visioen van ‘Nieuw Gaza’ is het een verhaal met wortels in die oude verleidelijke droom van een select groepje uitverkorenen dat een ommuurd paradijs binnengaat terwijl de rest van de mensheid wordt overgeleverd aan de overstromingen en branden van de verdoemden.

Het is vijf(entachtig seconden) voor twaalf

Vijf dagen nadat Donald Trump met zijn belofte van oorlog en vrede door Davos raasde, vond er in Washington een veel minder opzichtige presentatie plaats.

Jaarlijks wordt daar de ‘Doomsday Clock’ gezet door deskundigen in planetaire risico’s van het *Bulletin of the Atomic Scientists*, onder wie acht Nobelprijswinnaars. Alexandra Bell, voorzitter van het *Bulletin*, zette de wijzer van de doem-

klok met vier seconden vooruit. Het was nu, zo kondigde ze aan, 'vijfentachtig seconden voor twaalf. De wereld is nooit dichter bij twaalf uur geweest.'

Het *Bulletin* werd opgericht in 1945, vlak nadat de Verenigde Staten atoombomben op Hiroshima en Nagasaki hadden afgeworpen. Albert Einstein, J. Robert Oppenheimer en andere wetenschappers die samen met laatstgenoemde binnen het Manhattan Project de atoombom hadden ontwikkeld, begonnen het *Bulletin* als een forum om te overleggen over de gevaren van het nucleaire tijdperk. Vanaf 1947 zetten ze de Doomsday Clock. Op deze manier wilden ze de mensen duidelijk maken hoe groot de dreiging was: mensen bezaten voortaan de macht om de leefbaarheid van de gehele planeet te verwoesten en, in het meest apocalyptische scenario, onze eigen uitsterfing te veroorzaken.

Sindsdien kwam het *Bulletin* elk jaar met een schatting van hoe dicht we bij 'middernacht' zijn. Zoals een breed scala aan sprekers tijdens de aankondiging van het tijdstip van de Doomsday Clock in 2026 duidelijk maakte, zijn oude en nieuwe existentiële dreigingen recentelijk zorgwekkend toegenomen. Overheden spendeerden tientallen miljarden aan de uitbreiding van hun kernwapenarsenalen; de Verenigde Staten begonnen met Trumps 'Golden Dome', een wapenwedloop in de ruimte; zowel Rusland als Pakistan had ermee gedreigd om kernwapens 'niet alleen voor afschrikking, maar ook voor dwang' in te zetten; de 'koortstemperatuur' van het klimaat op aarde liep op; en er werd uiterst risicovol en slecht gecontroleerd onderzoek gedaan naar biologische wapens en synthetische biologie. En dan was er nog de kunstmatige intelligentie die werd geïntegreerd in de wapensystemen van kernmogendheden, waaronder de Verenigde Staten, China en Rusland. ('Het lijkt erop dat geavanceerde AI-modellen in gesimuleerde geopolitieke crises bereid zijn over te gaan tot

de inzet van kernwapens zonder dat ze daarbij de terughoudendheid van mensen aan de dag leggen', zo berichtte de *New Scientist* onlangs.¹²⁾

Volgens de experts van het *Bulletin* waren dit op zich al bijzonder verontrustende escalaties. Maar tot overmaat van ramp leek de machtigste regering op aarde zich, geconfronteerd met deze existentiële risico's, vooral af te vragen: Oké, maar hoe kunnen we het nog erger maken? Het laatste non-proliferatieverdrag tussen Rusland en de Verenigde Staten zou op dat moment binnen twee weken verstrijken. Plannen voor verlenging waren er niet. De regering-Trump had zich al teruggetrokken uit het Klimaatverdrag van Parijs en had 'feitelijk de oorlog verklaard aan hernieuwbare energie en alle vormen van rationeel klimaatbeleid, waarbij ze de nationale inspanningen ter bestrijding van klimaatverandering meedogenloos ondermijnde'. Ook waren de Verenigde Staten opvallend slecht voorbereid op de volgende pandemie. Trump had namelijk verstrekkend bezuinigd op de Centers for Disease Control (zeg maar het Amerikaanse RIVM; AvK), was uit de Wereldgezondheidsorganisatie gestapt en had het nationale volksgezondheidsbeleid overgeleverd aan een hele stoet gelovers in ontkrachte complottheorieën. Wat betreft de toenemende bedreiging door zelfcorrigerende automatisering 'koos Trump voor een onbesuisde "volle kracht vooruit"-aanpak. Hij zette een streep door Bidens AI-veiligheidsinitiatief en verbood Amerikaanse deelstaten hun eigen AI-regels in te voeren.'¹³ Zelfs voordat hij in 2026 een oorlog met Iran begon leek de regering-Trump van zins de secundewijzer van de doemklok vooruit te duwen.

Dertig jaar geleden merkte de Italiaanse denker Umberto Eco – die Mussolini's bewind nog had meegemaakt – op dat het fascisme steevast 'een armageddoncomplex' kent. 'Aangezien vijanden moeten worden verslagen, zal er een eindstrijd

moeten plaatsvinden, waarna de beweging de controle over de wereld zal hebben.¹⁴ Het geweld dat de Europese fascistten botvierden op binnenlandse ‘anderen’ en buitenlandse vijanden mag weliswaar met recht apocalyptisch worden genoemd, maar ze stelden zich doorgaans niet zozeer het einde van de wereld voor, eerder de vernietiging van specifieke delen ervan. In elk geval sommige van deze fascistten verwachtten een toekomst waarin oorlogen tot het verleden behoorden en een gezuiverde, welvarende en stabiele natie was ontstaan. Bovendien werd deze stabiele toekomst niet alleen beloofd aan de rijken, maar ook aan de fascistische aanhangers onder de arbeidersklasse. De nazi’s beloofden hun arische volgelingen een lapje landbouwgrond dat ze van Slaven hadden gestolen, en een huis dat ze van Joden hadden geroofd. Deze plekken moesten met elkaar worden verbonden via nieuwe en robuuste publieke infrastructuur die binnen programma’s van grootschalige publieke werken zou worden opgetrokken. Het was een afgrijselijke, in bloed soppende droom, maar voor de eigen groep bood hij concrete voordelen.

Precies op dit punt wijken Trump en andere uiterst rechtse leiders uit zijn kring af van hun voorgangers. Ja, natuurlijk krijgt ook hun achterban tijdens verkiezingscampagnes uiteenlopende visies van een gouden tijdperk voorgespiegeld. Die gaan over een terugkeer van de industriebanen uit de jaren vijftig, inclusief ‘tradwives’ en kindertjes die thuis braaf zitten te wachten tot papa thuiskomt, dan wel over de hoop dat crypto de droom van economische vrijheid zal ontketenen. Maar de politici achter het eindtijdfascisme zijn te kleptocratisch, te zeer gericht op het zoveel mogelijk bijeengraaien voor zichzelf en hun eigen klasse om dit soort vage campagnebeloften over betere tijden te kunnen inlossen. Met als gevolg dat het armageddoncomplex – altijd een kenmerk van het fascisme – als het enig bindende en bepalende princi-

pe is overgebleven. Het eindtijd fascisme biedt geen einde aan de opschudding en het geweld van apocalyptische omvang, maar alleen de mogelijkheid om tijdens de ondergang van de mensheid te blijven geloven in een van zijn visioenen van gebunkerd survivalisme.

Eigenlijk hoeft deze verandering niet te verbazen. Mussolini en Hitler stierven allebei in april 1945, vier maanden voordat de Verenigde Staten de eerste atoombommen afwierpen. Zij hebben dus nooit een wereld mét nucleair wapentuig gekend, noch een wereld die als gevolg van de dagelijkse activiteiten van het kapitalistische systeem aantoonbaar warmer en gevaarlijker is geworden. Ook hebben ze nooit de steeds risicovollere vormen van kunstmatige intelligentie meegeemaakt. Toen zij hun moorddadige zuiveringsprogramma's ontwierpen was de apocalyps op planetaire schaal simpelweg niet een instrument dat ze tot hun beschikking hadden.

De Doomsday Clock wijst ons erop dat wij behoren tot het eerste cohort van onze soort dat het hoofd moet bieden aan zoveel elkaar overlappende en versterkende manieren waarop de mensheid tot een verschrikkelijk einde zou kunnen komen. Iedereen die vandaag de dag leeft is – bewust en onbewust – beïnvloed door deze beangstigende kennis. Het is een besef dat van invloed is op de manier waarop we creëren en consumeren, het verandert onze zenuwstelsels en het sluipt onze dromen binnen. En het vormde het type fascisme waarmee we nu de strijd moeten aanbinden.

Met onze beschrijving van het hedendaagse fascisme als 'eindtijd fascisme' willen we niet beweren dat Donald Trump, Benjamin Netanyahu en Vladimir Poetin kwaadaardiger of gevaarlijker zijn dan Adolf Hitler, Benito Mussolini en Francisco Franco. Wat we wel zeggen is dat onze wereld gevaarlijker is dan hun wereld was: de wapens zijn dodelijker, de technologieën zoveel krachtiger, de media meer verbonden,

het klimaat is instabieler en de vermogensconcentratie is mondialer dan op enig ander moment in de menselijke geschiedenis. Günther Anders, een Duits-Joodse filosoof die voor de nazi's had moeten vluchten, reflecteerde in de jaren vijftig op de manier waarop de ontwikkeling van kernwapens een nieuw tijdperk van voorheen volstrekt onvoorstelbare existentiële risico's inluidde: 'Al deze voorgaande vormen van suprematie vertegenwoordigden alleen een gedeeltelijke dreiging. Ze vernietigden alleen individuele entiteiten: "alleen" mensen, "alleen" steden, "alleen" koninkrijken, "alleen" culturen – maar telkens werden wij gespaard (als je die "wij" opvat als de mensheid).'¹⁵ Volgens Anders zijn dat soort waarborgen er tegenwoordig niet meer. 'Omdat wij als eerste mensen beschikken over de apocalyps, zijn we ook de eersten die onder haar dreiging moeten leven.'¹⁶

Dit is de nieuwe wereld-aan-de-rand-van-de-afgrond waarin wij leven en in deze context groeide de heersende ideologie van uiterst rechts uit tot een monsterachtig, suprematistisch survivalisme.

'Slapjanussen die het hebben opgegeven', zo kenschetst Maris Franco, medeoprichter van Mijente, een organisatie die opkomt voor immigrantenrechten, de hedendaagse fascist. Treffende beschrijving: via een reeks intellectuele kunstgrepen hebben ze een manier gevonden om zich niet langer iets te hoeven aantrekken van het lot van de wereld en de grote meerderheid van de mensen.

Verstrikt in slechte fictie

Vlak voordat Mike Davis, de radicale sociale historicus, in 2022 overleed, constateerde hij: 'We beleven de nachtmerrierversie van "de Grote Mannen die geschiedenis maken".' Hij wees erop dat er in tegenstelling tot in de Koude Oorlog, toen politbureaus, parlementen, kabinetten en generale sta-

ven in elk geval nog in enigerlei mate tegenwicht boden aan de megalomanie in de top, 'er zich angstvallig weinig veiligheidspalen bevinden tussen de generatie opperste leiders en het armageddon. Nooit eerder concentreerde zich zoveel economische, militaire en mediamacht in zo weinig handen.'

Een van de gevaarlijkste aspecten van de concentratie van al deze militaire, monetaire en technologische macht is dat de ontwikkeling richting het armageddon onafwendbaar kan gaan lijken. Het kan ons er zelfs van overtuigen dat de eindtijdfascisten weleens gelijk zouden kunnen hebben – misschien is de overgrote meerderheid van de mensen echt gedoemd tot uitsterven. Dit is weliswaar het standpunt van een kleine minderheid, maar we hebben sommigen ter linkerzijde al horen verkondigen dat we dat einde dan maar moeten verwelkomen, aangezien de planeet daarna tenminste een kans zal krijgen zich te herstellen.

De overvloed aan postapocalyptisch vermaak – al die tv-series, films en videogames die zich afspelen in radioactieve, gehavende werelden – verstrikt ons in dit dystopische verhaal. We hebben onszelf onze collectieve ondergang nu al zo vaak voorgesteld dat het bijna voelt alsof het al is gebeurd. Massavernietigingswapens en verborgen schuilplaatsen? Technomiljardairs die de levende wereld willen vernietigen om een digitale godheid in het leven te roepen die het kernwapenarsenaal misschien wel overneemt? De toestandbrenging van ruimtekolonies waar een handjevol mensen de soort in stand kan houden zodra de aarde zelf onbewoonbaar is geworden? Op de een of andere manier lijken deze voorstellingen van de toekomst zowel onafwendbaar als te clichématig om serieus te nemen.

Het gevoel dat iets onrealistisch is hebben we leren wantrouwen. Had iemand twintig jaar geleden voorspeld dat Donald Trump president van de Verenigde Staten zou worden,

dan zouden we immers hetzelfde hebben gereageerd. Omdat het gewoonweg ondenkbaar leek, hebben velen van ons te lang gewacht voordat we hem als bedreiging serieus gingen nemen. En toch zijn we op dit punt beland, opnieuw.

Het goede nieuws is echter, om *Andor* te citeren (de beste tv-serie in dit genre), dat we ‘overall vrienden hebben’ – ook daar waar we ze niet hadden vermoed.¹⁷ Trump en zijn trawanten maakten zich namelijk bijzonder kwetsbaar door hun eigen kiezers te verraden en zich aan de kant te scharen van de techmiljardairs en godsdienstfanaten die de mogelijkheid van een gedeelde toekomst op deze planeet hebben opgegeven. In weerwil van hun onmiskenbaar grote macht zijn en blijven eindtijdfascisten in de minderheid, zelfs op rechts.

Hoewel hij veel invloedrijke mensen en bedrijven met dreigementen van vergelding koeioneerde, heeft Trump zeker niet de steun van de hele top van het bedrijfsleven. Bovendien voelt een groot aantal vrome en/of conservatieve christenen zich bijzonder ongemakkelijk bij de christelijk-nationalistische hang naar een raciaal en etnisch gezuiverde bevolking. Evenzo zullen weinig mensen uit de traditionele arbeidersklasse op politici zoals Donald Trump hebben gestemd in de hoop daarmee de apocalyps dichterbij te brengen. Velen wilden alleen de boel opschudden omdat de status quo niet langer werkte. Zij geloofden de beloften van meer werk en goedkoper voedsel en dachten echt dat strenger bewaakte grenzen meer veiligheid en welvaart voor hen zouden betekenen. Maar wat ze nu ontdekken is dat het non-stopspektakel van wreedheid de prijs van hun boodschappen niet omlaag heeft gebracht en dat veel van het geschapen werk bestaat uit het onder schot houden van hun burens of het bouwen van datacenters die, volgens de bedrijven die erachter zitten, spoedig hele beroepsgroepen overvloedig zullen maken en de werkgelegenheid zullen decimeren. Ondertussen raakt de uitholling

van publieke basisvoorzieningen – van gezondheidszorg tot rampenbestrijding – iedereen die niet rijk is, ongeacht hun keuze in het stembokje.

Ook met hun onophoudelijke apocalyptische oorlogsretoriek hebben Trump en zijn kabinet het vertrouwen van de bevolking beschaamd. Hoewel hij campagne voerde als een zelfbenoemde vredeskandidaat, heeft Trump opdracht gegeven tot meer militaire aanvallen en daarbij meer landen tot doelwit gemaakt dan welke andere eenentwintigste-eeuwse president ook. Nadat de regering-Trump samen met Israël een illegale en rampzalige oorlog tegen Iran was begonnen, beweerden functionarissen dat hun acties gerechtvaardigd waren omdat Iran wordt bestuurd door godsdienstfanaten. Daarmee grepen ze terug op een oude riedel die tijdens de War on Terror aan kracht had gewonnen. De islam wordt al tijden voorgesteld als een stereotype en aldus gehegeld, waarbij de apocalyptische tendensen van bepaalde stromingen en gemeenschappen op de gehele geloofstraditie worden geprojecteerd. Al moet gezegd dat delen van de heersende sjiiitische elite van Iran inderdaad een gevaarlijke eindtijdtheologie aanhangen. In dit boek concentreren we ons echter op de toenemende apocalyptische tendensen dichterbij huis, waarvoor mainstream commentatoren veel minder oog hebben gehad. Toen minister van Oorlog Pete Hegseth een maand na het begin van de oorlog de ‘islamistische ideologie’ van Iran bekritiseerde als ‘gewelddadig’, ‘messianistisch’ en ‘gericht op het een of andere apocalyptische eindspel’, klonk het alsof hij het soort theocratische en met profetieën geobsedeerde christendom beschreef dat hij hoogstpersoonlijk aan het Pentagon heeft opgedrongen.¹⁸ En toen Marco Rubio, minister van Buitenlandse Zaken, zei dat Iran wordt ‘geleid door mensen die geloven dat het hun doel en roeping is om het einde van de wereld in te luiden’, constateerden velen dat je deze woorden

net zo goed kunt betrekken op grote delen van zowel de Amerikaanse als Israëliëse regering.¹⁹

Net als eerder in Gaza leken de effecten van de oorlog met Iran steeds apocalyptischer. Teheran werd verstikt door giftige zwarte rookwalmen en door elkaar geschud door meedogenloze schokgolven die de mondiale toevoer van brandstof, kunstmest en voedsel in gevaar brachten. Sommige MAGA-diehardes kraaiden het uit na Trumps dreigement om Iran zo ongenadig hard te bombarderen dat zijn inwoners ‘in de hel leefden’ of, erger nog, van de aarde zouden worden weggevaagd. ‘Vanavond zal een hele beschaving sterven, om nooit meer terug te keren’, postte de Amerikaanse president. Daarop reageerde een flink aantal prominente rechtse figuren en gewone Republikeinse kiezers dan toch met verontwaardiging. Zij voelden afschuw bij dergelijk genocidaal geraaskal. Bovendien dreigden Trump en vicepresident J.D. Vance zich vast te draaien in het soort buitenlandse avontuur dat ze nu net hadden beloofd te vermijden. Terwijl de kosten van deze verdoemde ‘excursie’ opliepen, merkten wrevelige waarnemers op dat al dat geld beter in eigen land had kunnen worden uitgegeven. De bevolking stelde zich geenszins als één blok op tegenover haar gezamenlijke vijand – doorgaans toch het effect dat oorlogen sorteren; integendeel, het populariteitscijfer van Trump zakte onder de 40 procent. Populaire podcastmakers zoals Alex Jones en Candace Owens riepen ertoe op Trump uit zijn ambt te zetten, terwijl Tucker Carlson suggereerde dat de president in zijn verlangen naar alleenheerschappij en in zijn dienstbaarheid aan het streven van Israël naar totale controle over het Heilige Land misschien wel danste naar de pijpen van de antichrist.

Voor de duidelijkheid: de samenzweersers die oproepen tot massadeportaties en zich uitspreken tegen basale gendergelijkheid zijn niet onze bondgenoten in de strijd voor de

democratie. In weerwil van al dit ideologische tumult kunnen we bovendien beter even wachten met het schrijven van MAGA's overlijdensbericht. Deze nieuwste vorm van fascisme is nog altijd springlevend. Trump zal niet voor eeuwig de leider van deze beweging zijn, hoe graag hij dat zelf ook zou willen, en de potentiële vervangers die in de coulissen hun kans afwachten zouden de Verenigde Staten op een nog gewelddadiger en openlijk suprematistische koers willen zetten.

Tegelijkertijd biedt de scheuring van de MAGA-coalitie flinke kansen voor een nieuwe, meer hoopvolle politiek, te weten een politiek die nu eens wél de zeer reële onopgeloste problemen en niet-ingeloste wensen van mensen adresseert die door de fascistten zo vakkundig worden geëxploiteerd. Dat gaat van bestaanszekerheid tot de behoefte om bij een groter en inspirerend geheel te behoren.

Kortom: het eindtijdfascisme wordt betwist en is kwetsbaar, en kan dus nog altijd worden verslagen. Máár... als we ermee wachten het uit te dagen totdat dit gewelddadige en nihilistische project het hele rechtse spectrum heeft gekoloniiseerd, dan zal het met zekerheid te laat zijn.

Drie bunkers, slechts één thuis

Fascisme-experts merken vaak op dat deze term is afgeleid van *fascis*, de Latijnse term voor 'bundel'. De bundel verwijst naar het vermogen van deze beweging om ongelijksoortige en zelfs tegenstrijdige elementen samen te binden. Zoals Paxton schrijft 'is het fascisme aan de macht stevast een samenstelling, een krachtig amalgaam van verschillende, maar onderling verenigbare conservatieve, nationaalsocialistische en radicaal-rechtse ingrediënten die worden samengebonden door hun gedeelde vijandschappen en hartstochten'.²⁰ Dit gaat inderdaad ook op voor het eindtijdfascisme. Het is niet zozeer één blok, maar eerder een alliantie van zeer uit-

eenlopende groepen. Elk daarvan spurt richting een andere, zij het gerelateerde apocalyptische droom. Het is dat gedeelde doel dat deze groepen samenbrengt. In dit boek zullen we de drie belangrijkste componenten van dit bondgenootschap onderzoeken: de religieuze eindtijdgelovigen, de tech-eindtijdgelovigen en de etno-nationalistische eindtijdgelovigen. Vervolgens zullen we ons buigen over de antifascistische bondgenootschappen die zich nu al tegen deze eindtijdfascisten tweesterellen.

De eindtijdalliantie is twistziek en wordt verscheurd door meningsverschillen. Er wordt geruzied over van alles en nog wat. Over of een gezuiverde natiestaat het hoogtepunt van de mensheid is, of dat landen in de huidige vorm juist achterhaald zijn en zich inmiddels gemakkelijk laten ontwrichten. Over of AI duivels is dan wel een kanaal van een nieuwe godheid. Over of de weg naar de wederkomst van Christus voert via 'Groot-Israël', of dat die status reeds is vergeven aan de Verenigde Staten. Ook wordt er vurig gediscussieerd over de vraag of de tech-oligarchen het christelijk nationalisme verwoesten, dan wel of juist de Joden daarmee bezig zijn (zo vindt Bannon het heerlijk om af te geven op 'de psychopathische, sociopathische opperheren van Silicon Valley'²¹). Ook bestaat er groeiende onenigheid over de vraag of Donald Trump een werktuig is van God, dan wel een demonisch vehikel van de 'Epstein-klasse'. Sommige van deze geschillen zijn zo fundamenteel dat ze deze houtje-touwtjecoalitie dreigen te splijten.

Maar in weerwil van hun onenigheid hoeft je nooit ver te zoeken naar de overtuiging dat het einde van de wereld die we kennen nabij is. Het millennialistische geloof smeedt de eindtijdfascistische bundel samen, of de komende omwenteling nu wordt voorgesteld als de inlossing van een Bijbelse profetie, een door de mens veroorzaakt armageddon waarbij de gevaren die in seconden en minuten worden uitgedrukt door de

doemklok elkaar wederzijds versterken, dan wel door wat velen zich voorstellen als de existentiële dreiging van immigratie en omvolking. Ongeacht wat de vermeende ineenstorting aanjaagt zijn eindtijdfascisten vastbesloten om zelf te behoren tot het handjevol uitverkorenen dat de grote wereldbrand zal overleven. Zij willen zich verschansen in ondoordringbare vergulde bunkers, of zich beschut weten achter gefortificeerde grenzen. Of ze ontvluchten de aarde gewoon helemaal – in welk geval hun ziel zal worden weggevoerd naar de hemel, hun geest zal worden geüpload in de cloud, of hun lichaam in een raket naar de sterren zal worden geschoten.

In deel I, ‘Messianistische dromen’, richten we ons op het bronmateriaal van deze verhalen en maken we kennis met de religieuze eindtijdgelovigen. Deze extremisten – die je overal en nergens hebt, maar wier aanwezigheid het sterkst is in de Verenigde Staten, Israël en Latijns-Amerika – zijn ervan overtuigd dat de Bijbelse eindtijd is begonnen. In hun ogen is elke ramp in de echte wereld een opwindend teken dat mag worden gevierd. Elke ramp is immers een nieuw bewijs dat het moment nadert waarop alle gelovigen zullen worden gered en het lijden zal worden opgeheven.

Sinds Trumps eerste termijn als president is in zowel de Verenigde Staten als Israël een machtig bondgenootschap tussen joodse en christelijke suprematisten opgeschoven van de politieke marge naar het machtscentrum. Hun aanhangers zijn gefixeerd op de bouw van de geprofeteerde Derde Tempel in het hedendaagse Jeruzalem, die naar hun diepe overtuiging een messianistisch tijdperk zal inluiden. Om hun dromen te laten uitkomen zijn ze bereid een Derde Wereldoorlog te riskeren, een drijfveer die sinds het begin van de oorlog in Iran in 2026 nog duidelijker aan de oppervlakte is gekomen.

In deel II, ‘Ontsnapping naar de cloud’, verleggen we de focus naar de techtitanen. We zullen onderzoeken op wel-

ke manier de zogenaamde AI-wapenwedloop is getransformeerd in een eigen soort op een hardnekkig geloof gebaseerde religie, inclusief eigen fanatieke accelerationisten. In 2013 merkte Sam Altman op: 'De succesvolste oprichters vertrekken niet vanuit de gedachte dat ze bedrijven gaan oprichten. Het is daarentegen hun missie iets te creëren wat eerder op een religie lijkt, waarna op een zeker moment blijkt dat je dat het gemakkelijkste kunt doen door een bedrijf op te zetten.'²² Twee jaar later richtte hij OpenAI op.

Zoals we zullen zien is grootschalige generatieve AI van een volstrekt andere orde dan de eerdere disrupties, bubbels en booms die Silicon Valley heeft voortgebracht. Generatieve AI wil ons niet onderling verbinden, het makkelijker maken om thuis te werken of om sushi te kunnen bestellen zonder met iemand te hoeven praten. Deze technologie heeft het vermogen om niet alleen hele industrieën en manieren van leven op de kop te zetten, maar ook en vooral de aard van het leven zelf.

Net zoals religieuze extremisten bereid zijn deze wereld te laten branden om de volgende dichterbij te brengen, betonen de tech-oligarchen die deze wedloop leiden zich maar al te bereid om de leefbaarheid van de aarde op te offeren om hun onbevredigbare machines te kunnen voeden met een eindeloze toevoer van energie, water en mineralen. Aangezien ze ervan overtuigd zijn dat ze op het punt staan een digitale superintelligentie op te roepen die de mensheid van vlees en bloed zal vervangen, zijn ze zich terdege bewust van de chaos waarmee ze flirten. Kennelijk geloven ze oprecht dat hun rijkdom en de uiteenlopende high-end bunkers die ze daarmee kopen, hen zullen beschermen tegen het inferno dat ze ontketenen voor de rest van ons.

We zullen laten zien dat dit streven – duizelingwekkend in zowel zijn lucrativiteit als hang naar risico's – de belangrijk-

ste reden is dat zoveel van de rijkste individuen en bedrijven ter wereld de keuze hebben gemaakt zich in te laten met de krankzinnige koning Donald Trump. De affiniteit die Silicon Valley met het fascisme tentoonspreidt is, zoals we zullen zien, niet alleen een gelegenheidshuwelijk. Het is een volwaardig huwelijk dat uit dringende noodzaak is geboren.

In deel III, 'Land van preppers', buigen we ons over dat deel van het fascistische bondgenootschap dat gelooft dat de natiestaat zelf kan fungeren als een soort gezuiverde bunker – zolang er maar genoeg mensen worden uitgezet, uitgesloten of buitengesloten (en zolang er maar genoeg patriotten voldoende goud en wapens kopen om voorbereid te zijn op de komende ineenstorting). Dat is het gewelddadige doel van de christelijke nationalist en de grensoverschrijdende etno-nationalistische beweging.

In het verleden werd het fascisme vooral gemotiveerd door haat jegens medeburgers – diegenen met een andere ideologische overtuiging, religie, huidskleur of seksuele oriëntatie – en haat jegens vijandelijke landen. Deze haat bestaat nog altijd, maar het is de figuur van de migrant, de 'indringer' zonder burgerrechten, die MAGA verenigt en dankzij de gedeelde haat en angst ook de sterkst verenigende factor van mondiaal radicaal-rechts is, van Noorwegen tot Australië en van Canada tot Chili. De centrale rol van haat tegen migranten is onlosmakelijk verbonden met het eindtijdaspect van het hedendaagse fascisme. Migrant en het contemporaine monster, juist omdat vele miljoenen mensen op deze snel opwarmende en door oorlogen geteisterde planeet op drift zijn – en er in de komende decennia naar verwachting nog veel en veel meer mensen op zoek zullen gaan naar veiligheid en zelfbehoud.

De planetaire crises die grote migratiestromen veroorzaken worden hoogstzelden expliciet benoemd, maar zijn niettemin alomtegenwoordig. De algehele mondiale crisistoe-

stand is namelijk dé reden dat dit deel van de fascistische coalitie eeuwig in de apocalyptische stand moet blijven staan en uitschutten het beeld moet schetsen dat het land existentieel wordt bedreigd door een invasie van buiten, evenals door gevaren van binnen. Geconfronteerd met deze vermeende bedreigingen zijn de doelen van deze tak van het bondgenootschap driedig: het gebunkerde land etnisch zuiveren van die mensen die de etno-nationalisten van hun problemen de schuld geven; de hulpbronnen oppotten die ze uit andere landen hebben weggehaald en waarmee ze de ophanden zijnde beroering kunnen overleven; en de nationale grenzen fortificeren tegen de verwachte Zwarte en bruine horden. In essentie is dit een uitvergroete vorm van prepperisme waarbij het land zelf als de bunker wordt voorgesteld. Maar zoals we zullen zien wringt er iets. De leidende figuren van deze beweging van uitsluiting zijn zo ondergedompeld in de hypercompetitieve aandachtseconomie en er zozeer op gericht om aan conflict en catastrofe te verdienen, dat ze het onderling zelfs niet eens kunnen worden over wie het recht heeft in de nationale bunker te verblijven en wie daarvan zou moeten worden uitgesloten.

Deze drie bunkervisies vertonen weliswaar tal van tegenstrijdigheden, maar wat ze gemeen hebben is dat in alle drie überhaupt de mogelijkheid van een stabiele toekomst is opgegeven. Zodra we ons rekenschap geven van dit ijzingwekkende gegeven, vallen veel puzzelstukjes op hun plek, zoals de aanvallen op het gelijkheidsprincipe en op universele mensenrechten – en zelfs op de empathie zelf. Gelijkheid en empathie kunnen niet overleven in de brute sociaal-darwinistische wereld die de eindtijdfascisten bouwen. De cultuur van constante overschrijdingen, met inbegrip van pogingen om Hitler weer cool te maken, de eugenetica en rassenwetenschap van hun o zo terechte stigma's te ontdoen en vrouwen

te kunnen behandelen als inwisselbare lichaamsdelen die je op grote schaal kunt verhandelen en deepfaken? Dergelijke suprematistische symbolen en geloofsopvattingen dienen als noodzakelijke instrumenten ter rechtvaardiging van de menselijke schifting en overheersing die vereist is om hun uiteenlopende bunkerdromen denkbaar te maken.

Een andere gemene deler van deze drie takken van de alliantie is hun steeds openlijker beleden minachting voor de democratie. Al hanteren ze daar verschillende argumenten voor. In de optiek van religieuze eindtijdgelovigen kan geen enkele aardse wet ooit even belangrijk zijn als de gehoorzaamheid aan Gods wil. Volgens tech-eindtijdgelovigen is het niet aan simpele zielen om zich te bemoeien met de queeste naar de volgende fase van de door AI verbeterde evolutie; en voor nationalistische preppers is er niets zo belangrijk als de verdediging van het eigen land (en bij uitbreiding het Westen) tegen de dreigende neergang. Sowieso is alleen de mening van de zogenoemde *heritage*-burgers van tel, oftewel de mensen wier (witte) voorouders al in het land woonden.

Deze aanspraken bieden de kant-en-klare rechtvaardigingen voor elke mogelijke wreedheid en misdaad, inclusief bemoeienissen met verkiezingen, radicale hertekeningen van verkiezingsdistricten om Zwarte kiezers de facto hun invloed af te troggelen, en pogingen om verkiezingsuitslagen terug te draaien. Ook versterken ze het idee van straffeloosheid. Het idee dat zij boven de wet staan wordt overal zichtbaar, van de destructieve stedelijke razzia's van immigratiedienst ICE en het onbeschaamde misbruik dat blijkt uit de Epstein-files tot de meervoudige aanvallen op de Verenigde Naties. Dit wereldbeeld wordt bij uitstek belichaamd door Donald Trump, die na de aanval op Venezuela mijmerde dat er op het wereldtoneel 'slechts één' ding was dat hem intoomde: 'Mijn eigen moraal. Mijn eigen geest is het enige wat mij kan stoppen.'